МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «БЕРДЯНСЬКИЙ КОЛЕДЖ ТАВРІЙСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до підготовки і написання курсової роботи з дисципліни «Організація, планування та управління виробництвом» для студентів спеціальності 5.05170106 «Бродильне виробництво і виноробство» та 5.05170108 «Зберігання, консервування та переробка плодів і овочів»

2017

Укладачі: Шатохіна Віта Іванівна – голова циклової комісії економічних дисциплін та сфери обслуговування
Демяненко Ольга Іванівна - викладач економічних дисциплін, спеціаліст першої категорії

З урахуванням вимог нормативної програми дисципліни «Організація, планування та управління» наведена орієнтовна тематика курсових робіт, послідовність їх виконання, вимоги до оформлення, що допомагає студентам у виборі теми та складанню плану курсової роботи, теоретичному обґрунтуванні основних розділів та виконанню необхідних розрахунків.

Затверджена на засіданні циклової комісії економічних дисциплін та сфери обслуговування
Протокол від. “30”серпня 2017 року № 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виконання конкретної курсової роботи проводиться в декілька етапів. На першому етапі формуються її тема і мета, рекомендуються літературні джерела, здійснюється загальне ознайомлення з літературними джерелами, складається короткий зміст роботи і загальний календарний план виконання роботи.

Робота з наявною літературою та іншими джерелами інформації є первинним науковим пошуком. Тому, починаючи виконувати курсову роботу, студент зобов´язаний ознайомитись зі станом інформації з даного питання, врахувати і максимально використати матеріали досліджень, проведених раніше.

Студенти напряму підготовки та спеціальностей «Бродильне виробництво і виноробства» в процесі навчання виконують курсову роботу мета якої - закріпити елементи науково-дослідної роботи студента, отримати додаткову інформацію з дисципліни на стадії первинного наукового пошуку і показати на випуску свою готовність вирішувати теоретичні і практичні завдання зі своєї спеціальності.

Студенти напряму підготовки та спеціальностей «Зберігання, консервування та переробка плодів і овочів» в процесі навчання виконують курсову роботу, мета якої - закріпити елементи науково-дослідної роботи студента, отримати додаткову інформацію з дисципліни на стадії первинного наукового пошуку і показати на випуску свою готовність вирішувати теоретичні і практичні завдання зі своєї спеціальності.

Курсова робота – один із видів наукової роботи, самостійне навчально-наукове дослідження студента, виконується на 4 і 3 курсах денної та заочної форм навчання з дисципліни «Організація, планування та управління виробництвом». Виконання курсової роботи має за мету дати студентам навички проведення наукового дослідження, розвинути у них уміння творчої самостійної роботи, оволодіння загальнонауковими і спеціальними методами

сучасних наукових досліджень, поглибленим вивченням будь-якого питання, теми навчальної дисципліни. Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов´язуватися з практичними потребами конкретного фаху. Керівництво здійснюється, як правило, найбільш кваліфікованими викладачами.

Курсова робота допомагає студентові системно показати теоретичні знання з вивченої дисципліни, оволодіти первинними навичками дослідної роботи (на третьому курсі – в основному з інформаційними матеріалами, на четвертому – бажано з практичними даними роботи конкретних підприємств), збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки, пропозиції та рекомендації з предмету дослідження. Виконуючи курсову роботу студент повинен продемонструвати знання і вміння правильно організувати дослідну роботу, оформити її результати і показати готовність до виконання підсумкової роботи з фаху. Виконання курсової роботи повинне сприяти поглибленому засвоєнню лекційного курсу і отриманню навичок у галузі вирішення практичних завдань. Це потребує від студента не тільки знань загальної і спеціальної літератури з теми, а й умінь проводити економіко-математичні, експертні та інші дослідження, пов´язувати питання теорії з практикою, робити узагальнення, формувати висновки та пропозиції з поліпшення ефективності роботи підприємства.

На якість курсової роботи суттєво впливає вміле використання практичного матеріалу.

Підбір даних підприємства, їх критичне осмислення та обробка є досить важливим етапом у підготовці і написанні курсової роботи.

Курсова робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного й завершеного самостійного дослідження.

1 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1 Значення курсової роботи в навчальному процесі

Курсова робота є важливою формою самостійного вивчення студентами матеріалів курсу, її виконання сприяє поглибленому ознайомленню з державними законодавчими актами і програмними документами, науковими працями вітчизняних та закордонних економістів, статистичними, фактичними матеріалами однієї з проблем дисципліни. При цьому студенти набувають навичок пошуку необхідних інформаційних джерел та матеріалів, їх аналізу та узагальнення, досвіду самостійного дослідження та писемного викладання теоретичних і практичних питань.

1.2 Тематика курсової роботи

Тему курсової роботи студент обирає самостійно, керуючись приблизною тематикою, погоджує її з науковим керівником. Курсові роботи, які не відповідають наведеній тематиці або не погоджені з науковим керівником, до реєстрації не приймаються. Перелік рекомендованих тем формується відповідно до програми навчання. При виборі теми кваліфікаційної роботи необхідно врахувати такі аспекти: актуальність науково-практичного напряму дослідження, можливість отримати й опрацювати відповідний фактичний матеріал та статистичну інформацію підприємства, регіону чи національної економіки, наявність власного науково-практичного досвіду з обраної тематики.

Курсова робота повинна бути виконана та здана для рецензування науковим керівником не пізніше встановленого завданням терміну (за 10 днів до захисту).

1.3 Структура курсової роботи, основні етапи її виконання

Курсова робота повинна мати певну логічну побудову, послідовність та завершеність розгляду відповідного кола питань. Рекомендований обсяг курсової роботи 25-35 с. тексту без списку використаних джерел та додатків.

Рекомендується наявність таких елементів курсової роботи:

- *титульний аркуш;*
- *зміст*;
- *вступ*;
- *перший розділ*;
- *другий розділ*;
- *третій розділ*;
- *висновки*;
- *список використаних джерел* (не менше 20 літературних джерел);

Заголовки структурних частин роботи (ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, ДОДАТКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ) друкують великими літерами симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. У кінці заголовка, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати двом інтервалам (пропуск одного рядка). Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи, що містить інформацію про тему роботи, автора, наукового керівника роботи. Приклад титульного аркуша наведено в додатку А.

Зміст містить найменування розділів та підрозділів роботи і початкові номери сторінок цих розділів та підрозділів. Кожен із розділів повинен вміщувати підрозділи (мінімальна кількість підрозділів - 2, максимальна - 4). Кожний розділ у роботі повинен починатися із нової сторінки. Приклад змісту курсової роботи наведено у додатку В.

Вступ (1-2 сторінки) курсової роботи повинен містити:

- обґрунтування *актуальності теми,* що передбачає: визначення

сутності проблеми дослідження, її важливості та відповідності сучасним потребам економічної науки; характеристику соціальної значущості теми роботи; оцінку перспектив розвитку досліджуваної теми. Цей елемент вступу повинен бути обсягом до однієї сторінки;

- *об'єкт та предмет дослідження,* які співвідносяться між собою як загальне та часткове. *Об'єкт дослідження* - це обраний для вивчення процес або явище, що породжує проблемну ситуацію. При визначенні об'єкта дослідження необхідно відповісти на питання: «Що досліджується?». *Предмет дослідження* міститься в межах об'єкта і являє собою певні точки зору, з яких розглядається об'єкт дослідження і дає уявлення про істотні зв'язки, відносини, властивості і функції об'єкта дослідження;

- *мету і конкретні завдання*, які будуть вирішені у процесі написання роботи. Вони конкретизують предмет дослідження. Формуючи *мету*, необхідно з'ясувати, який головний позитивний результат автор роботи бажає отримати в процесі дослідження. При формулюванні *мети* потрібно відповісти на запитання: «Яку проблему необхідно вирішити?», «Які методи, інструменти, алгоритми дій будуть отримані на основі існуючих наукових підходів, використання яких дозволить вирішити проблему?», «Якого результату в процесі вирішення проблеми буде досягнуто?». Визначена мета дослідження є основою для формулювання *завдань* роботи, що конкретизують мету, реалізація яких спрямована на досягнення кінцевої мети. *Завдання* дослідження можуть включати: виявлення сутності понять, явищ, процесів, розроблення критеріїв ефективності, принципів застосування інструментів, методів тощо; вивчення вітчизняного та закордонного досвіду з даної проблеми; аналіз стану та процесів в економіці, регіоні, на підприємстві тощо; розроблення рекомендацій та пропозицій стосовно використання результатів дослідження у практиці. *Завдання* дослідження формуються у формі переліку дій: «вивчити», «проаналізувати», «дослідити», «з'ясувати», «встановити», «обґрунтувати» тощо. Вирішення сформульованих завдань повинне складати зміст розділів та підрозділів кваліфікаційної роботи. Про ступінь вирішеності

поставленої мети та завдань роботи необхідно зазначити у висновках;

- *характеристику інформаційної бази,* що буде застосовуватися в процесі вирішення проблем та завдань, обґрунтованих у вступі, та для обґрунтування висновків дослідження. До джерел інформації, необхідної для написання кваліфікаційної роботи, відносять: статистичні щорічники України та її областей, статистична інформація щодо розвитку підприємств, наукові статті вітчизняних та закордонних науковців, підручники, навчальні посібники, нормативно-правові акти тощо.

Основна частина курсової роботи складається з трьох розділів, у яких повинно бути викладено теоретичні основи з обраного напряму дослідження, проблеми та практичні питання, що потребують вирішення в рамках курсової роботи, досвід вирішення цих проблем тощо. Кожний розділ повинен мати короткі узагальнення та висновки щодо вирішення в межах даного розділу окремих завдань.

У *першому розділі* курсової роботи (обсяг - не більше 30 % від загального обсягу роботи) доцільно визначити основні етапи наукової думки щодо вирішуваної проблеми, сучасні напрямки досліджень та проблемні питання, що потребують наукового і практичного вирішення. Доцільно навести основні дискусійні та невирішені проблеми, сформулювати своє бачення шляхів вирішення окресленого кола проблемних питань, що повинні бути детально розкриті у наступних розділах роботи.

Другий розділ курсової роботи (обсяг - близько 40 % від загального обсягу роботи) У даному розділі наводяться: розрахунок виробничих витрат на планований обсяг збуту; прямі (змінні) і загальні (постійні) витрати на виробництво продукції, собівартість поточних витрат на виробництво. Приводиться розрахунок поточних витрат на виробництво продукції: витрати на сировину і матеріали, комплектуючі вироби, електроенергію, паливо та ін. У даному розділі слід максимально врахувати всі можливі види витрат, пов’язані зі здійсненням вибраного виду діяльності (приклад розрахунків наведено в додатках А; Б).

У *третьому розділі* курсової роботи (обсяг - близько 30 % від загального обсягу роботи) рекомендується описати хід дослідження, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень студента, як вони одержані та в чому полягає їх науково-практична цінність.

На основі вивчення, обробки та узагальнення аналітичних матеріалів студент повинен всебічно охарактеризувати об'єкт дослідження (підприємство), виявити вплив позитивних або негативних чинників на його розвиток, встановити причини недоліків розвитку підприємства оцінити їх можливості стосовно підвищення ефективності тих чи інших напрямків господарської діяльності.

У *висновках* (обсяг - 2-3 с.) необхідно стисло подавати наукові та практичні результати викладеного у курсовій роботі наукового дослідження за обраним напрямком, оцінка щодо ступеня вирішення поставлених у роботі завдань, проблем теоретичного та прикладного характеру.

Список використаних джерел наводиться після висновків і повинен містити не менше 20 літературних джерел.

Робота також може включати *додатки,* що містять додаткову пояснювальну інформацію (бази даних, різного роду статистичні показники діяльності підприємства, розвитку регіону чи держави, проміжні розрахунки, таблиці, діаграми, рисунки тощо), яку недоцільно вносити до основної частини роботи.

Після складання плану роботи та узгодження його з викладачем слухач послідовно виконує наступні етапи підготовки роботи:

- складає бібліографію;
- збирає та аналізує статистичні дані, інші фактичні матеріали;
- вивчає літературні джерела та інформацію в бібліотеці, Інтернеті тощо;
- працює над написанням розділів роботи та редагуванням тексту роботи;
- оформлює роботу.

1.4 Складання бібліографії

Бібліографія - це список літературних джерел, які необхідно вивчити для правильного розуміння теми курсової роботи та викладення її змісту. Для складання бібліографії необхідно використовувати систематичні та предметні каталоги у бібліотеках, звертатись до консультантів бібліографічних відділів. Важливим джерелом інформації є огляди змісту журналів та тижневиків, які друкуються в останньому номері видань за кожен рік.

Складання бібліографії краще почати з робіт, надрукованих у поточному році, поступово переходячи до творів, надрукованих у попередні роки. Відібрану літературу доцільно записувати на окремі картки за загальноприйнятою формою. Особливу увагу при цьому треба звернути на розміщення розділових знаків відповідно до вимог діючих державних стандартів.

1.5 Вивчення літературних джерел

У процесі вивчення літературних джерел студент повинен отримати повне уявлення про тему, коло проблем, які вона охоплює, про тенденції розвитку процесів і явищ, які розглядаються.

Робота над літературою - досить складний етап; його організація вимагає певної системи. Першим кроком повинно стати ознайомлення з відповідними розділами навчальних посібників, науковими статтями з обраної теми курсової роботи, газетних статей, інших матеріалів, що включено до бібліографії. Треба спочатку ознайомитись із останніми виданнями, поступово переходячи до більш ранніх публікацій.

У процесі роботи над літературою треба робити виписки або у вигляді коротких записів прочитаної літератури своїми словами, або у вигляді цитат. Цитати повинні бути дослівно переписані у лапках, з зазначенням автора, назви твору, місця, року видання, томів, сторінок. Робити виписки краще на окремих аркушах з одного боку. У верхній частині аркуша виписка повинна мати коротку назву, яка відповідає змісту виписки. Знизу під виписскою треба зазначити її джерело.

Зроблені під час вивчення літературних джерел, записи мають бути згруповані за окремими питаннями теми, після чого їх треба уважно вивчити та проаналізувати. Якщо виявиться, що деякі питання висвітлені недостатньо, слід повернутися до необхідної літератури та доповнити записи.

1.6 Порядок збирання та обробки статистичного та іншого фактичного матеріалу

Однією з форм роботи над літературними джерелами є збирання та обробка статистичних даних, які є основою органічного зв'язку теорії та практики. При цьому треба не лише відбирати цифри й факти, але й узагальнювати дані з різних джерел, співставляти їх, порівнювати та аналізувати.

Важливими джерелами даних є статистичні довідники. Більшість таких довідників випускається щорічно. Особлива ретельність потрібна під час аналізу даних установ, господарських організацій та підприємств. Використовуючи ці матеріали, необхідно враховувати методику розрахунків і отримання тих чи інших даних.

Треба звернути увагу на те, що зайві відомості утруднюють систематизацію матеріалу. Тому з усіх фактів і цифр, які є в літературі, що вивчається, слід виписувати лише ті, які безпосередньо стосуються теми роботи. Цифровий матеріал, що використовується в роботі, повинен бути співставним.

Зібраний матеріал треба згрупувати і, якщо можливо, скласти таблиці. Таблиці повинні бути не громіздкими, а зручними та зрозумілими для огляду та аналізу. Поряд з таблицями пропонується використовувати графіки, діаграми та схеми, які дозволяють більш наочно ілюструвати процеси та закономірності, які розглядаються в роботі. Обов’язково повинні бути посилання на них в тексті роботи.

1.7 Порядок написання курсової роботи

Після ретельного вивчення літературних джерел та фактичних даних треба уважно перечитати всі зібрані виписки, систематизувати їх відповідно до

питань плану роботи.

Текст курсової роботи повинен відповідати питанням плану, бути чітко розділений за планом, інакше неминучі повтори одного й того ж матеріалу у різних місцях роботи або прогалини у висвітленні окремих питань. Кожному питанню плану повинен відповідати розділ у тексті курсової роботи під такою ж назвою. Кожен розділ повинен починатись з нової сторінки.

Теоретичний зміст курсової роботи повинен вирізнятись простотою, точністю та лаконічністю викладу. Текст роботи треба висловлювати «від себе», своїми словами. При цьому слід намагатись уникати як багатослів'я, так і занадто емоційних виразів.

Практична частина курсової роботи повинна відбивати реальний стан та аналіз ситуації в організації, яка є об’єктом дослідження

Список літератури, що була використана при виконанні курсової роботи, оформлюється в загальноприйнятому порядку з послідовною нумерацією джерел.

Повне копіювання не тільки цілих блоків тексту, а й окремих фраз з наявних публікацій без посилання на джерело не дозволяється.

Після закінчення роботи над викладенням тексту його треба ретельно відредагувати.

1.8 Вимоги до оформлення курсової роботи

Остаточний текст курсової роботи має бути надрукований на комп'ютері або написаний від руки. Закреслювання, вставки, довільні скорочення слів (крім загальноприйнятих) і будь- які позначення не дозволяються. Робота виконується на державній мові.

Робота виконується на одному боці білих аркушів паперу формату А4 (210х297 мм). Текст роботи необхідно друкувати (писати), залишаючи поля таких розмірів: ліве - 30 мм; праве - 10 мм; верхнє - 20 мм; нижнє - 20 мм.

На комп’ютері текст друкують через 1,5 інтервал із використанням шрифтів текстового редактора Word: GOST_type_A кегль 16 пт або GOST_type_B кегль 16. Абзацний відступ - 1,25 см. Заголовки в роботі

відділяються одним або двома відступами зверху та знизу.

Нумерація таблиць, рисунків і формул проставляється суцільно у межах одного розділу. Формули повинні бути виконані із застосуванням вбудованого редактора формул Microsoft Equation. Рисунки необхідно згрупувати, текст в елементах рисунка повинен вільно читатися.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш. Його вносять до загальної нумерації сторінок роботи, але номер на ньому не проставляють. Кожний структурний елемент роботи (зміст, реферат, вступ, перший розділ, другий розділ, третій розділ, висновки, список використаних джерел, додатки) розпочинається з нового аркуша.

Робота оформлюється згідно з відповідними нормативними вимогами до текстових документів та державних стандартів *(науковий керівник роботи має надати відповідну консультацію).*

Текст повинен бути ретельно відредагований автором після закінчення виконання роботи. Відповідальність за достовірність числових, фактичних даних, наведених цитат несе автор дослідження.

Після повного завершення оформлення курсової роботи примірник підписується студентом, брошурується та передається науковому керівнику на оцінювання.

1.9 Захист курсової роботи

Перевірена науковим керівником, курсова робота разом із його рецензією повертається слухачу. У разі незадовільної оцінки робота має бути перероблена відповідно до зауважень наукового керівника і повторно подана у зазначений рецензентом термін.

Заключним етапом є захист курсової роботи. Він проводиться у строки, які визначається графіком захисту курсової роботи затверджений на засіданні циклової комісії та зам. директором по навчальної роботи. Під час захисту треба мати з собою курсову роботу з позитивною рецензією та доповідь, презентацію к курсовій роботі.

Курсову роботу захищають перед комісією, у присутності всіх студентів

групи. Під час захисту курсової роботи студент має виявити глибокі знання з вивчених розділів курсу, вміти розкрити зміст розглянутих у курсовій роботі положень і відповісти на поставлені членами комісії запитання. Під час захисту курсової роботи студент має право використовувати презентацію курсової роботи.

Захищена курсова робота, яка відповідає викладеним у даних методичних рекомендаціях вимогам, залежно від її якості оцінюється за шкалою ECTS:

Оцінювання виконання курсового роботи

Використання розрахунково-пояснювальної записки	Нормоконтроль	Захист курсової роботи	Підсумкова кількість балів
60 балів	15 балів	25 балів	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
74-81	**C**		
64-73	**D**	задовільно	
60-63	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України – від 16.01.2003
2. Закон України – Про захист прав споживачів – від 12.05.1991
3. Закон України – Про оплату праці – від 24.03.1995
4. Афанасьєв М.В. – Економіка підприємства – Х.: - ВД „ІНЖЕК”- 2003
5. Беляіцев М.І., – Маркетинг – К.: - 2005
6. Бончик І.М. – Економіка підприємства – Львів: - „Сполом” – 1998
7. Бондар Н.М. - Економіка підприємства – К.: МАУП, 2006.
8. Жуков Л.И. – Справочное пособие по труду и заработной плате – М.: - Экономика – 1990
9. Заїнчьковський А.О. – Економіка підприємств харчової промисловості – К.: - „Урожай” – 1998
10. Іванова В.В. - Планування діяльності підприємства – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
11. Кулішов В.В. – Економіка підприємства: теорія і практика. – К.: - Олега Ніко-Центр – 2004
12. Матеріали підприємства.
13. Покрапивний С.Ф. – Економіка підприємства – К.: - КНЕУ – 2005
14. Примак П.О. – Економіка підприємства – К.: - „Вікар” – 2003
15. Розрахунки курсового проекту з технології виноробства – 2013.
16. Сировец В.В. – Заработная плата. Сборник нормативных документов – Х.: - ООО «Конус» - 1999
17. Семенов Г.А. - Організація і планування на підприємстві – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
18. Телкина Б.М. – Нормирование труда – М.: - Инфра – 1998
19. Тарасюк Г.М. - Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. – К.: Каравела - 2005
20. Шимко О.В. - Планування діяльності підприємства: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.

ДОДАТКИ

Додаток А

2 ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО

2.1 Вихідні дані

Вихідні дані для розрахунків відображені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 Вихідні дані

Найменування показників	Одиниці виміру	Значення	Примітки
1.	2.	3.	4.
1 Асортимент продукції		Виноматеріал для виробництва столового напівсухого білого вина	технологічна частина курсового проекту
2 Кількість продукції	дал	31920,8	технологічна частина курсового проекту
3 Ціна на сировину та основні матеріали			
- виноград	грн	1500,0	закупівельні ціни
4 Ціни на допоміжні матеріали			
- сода каустична	грн	13,96	закупівельні ціни
- сода кальцинована	грн	3,29	закупівельні ціни
- сірчистий ангідрид	грн	6,0	закупівельні ціни
- бентоніт	грн	12,45	закупівельні ціни
- поліакриламід	грн	6,25	закупівельні ціни
5 Ціни на енергоресурси			
- вода	грн	11,78	тарифи на комунальні послуги
- електроенергія	грн	1,14	тарифи на комунальні послуги
- холод	грн	0,57	тарифи на комунальні послуги
6 Трудомісткість виготовлення (норма часу)	чол-годин	155,0	дані підприємства
7 Тарифні розряди, тарифні годинні ставки	грн	згідно розряду	тарифна система
8 Додаткова заробітна плата, до основної заробітної плати	%	20-40	тарифна система
9 Єдиний соціальний внесок від заробітної плати	%	37,18	тарифна система
10 Утримання та експлуатація обладнання, до балансової вартості обладнання	%	111	методика розрахунку собівартості
11 Загальновиробничі (цехові) витрати, до основної заробітної плати виробників	%	256	методика розрахунку собівартості

Продовження таблиці 2.1

1.	2.	3.	4.
12 Загальногосподарські витрати, до основної заробітної плати виробників	%	330	методика розрахунку собівартості
13 Позавиробничі витрати, до виробничої собівартості	%	5,3	методика розрахунку собівартості
14 Рентабельність продукції	%	15	кон'юнктура ринку

2.2 Визначення витрат за статтями

У цьому підрозділі визначим вартість всіх витрат, які мали місце при виробництві продукції і відображені у технологічній частині проекту, а саме:

- витрати на сировину;
- витрати на допоміжні матеріали;
- витрати на енергоресурси;
- чисельність працюючих основних виробничих робітників;
- фонд заробітної плати виробничих робітників;
- відрахування на соціальні потреби від фонду заробітної плати;
- комплексні статті витрат.

1. Визначення витрат на сировину та основний матеріал:

Визначимо загальну вартість сировини:

$$3500 \cdot 1500 = 5250000 \text{ грн}$$

Визначимо загальну вартість відходів:

$$458{,}4 \cdot 56{,}3 = 25807{,}92 \text{ грн}$$

Вартість сировини без відходів:

$$5250000 - 25807{,}92 = 5224192{,}08 \text{ грн}$$

На одиницю продукції: 5224192,08 : 31920,8 = 163,66 грн

2. Визначення витрат на допоміжні матеріали, енергоресур

Визначимо загальну кількість допоміжних матеріалів:

Сода каустична:

$$\frac{1{,}2 \cdot 31920{,}8}{1000} = 38 \text{ кг}$$

Сода кальцинована:

$$\frac{3{,}7 \cdot 31920{,}8}{1000} = 118_{кг}$$

Сірчистий ангідрид:

$$\frac{2{,}5 \cdot 31920{,}8}{1000} = 80_{кг}$$

Бентоніт:

$$\frac{30 \cdot 31920{,}8}{1000} = 958_{кг}$$

Поліакриламід:

$$\frac{0{,}1 \cdot 31920{,}8}{1000} = 3_{кг}$$

Визначимо загальну вартість допоміжних матеріалів:

Сода каустична:

38 · 13,96 = 530,48 грн

Сода кальцинована:

118 · 3,29 = 388,22 грн

Сірчистий ангідрид:

80 · 6,0 = 480 грн

Бентоніт:

958 · 12,45 = 11927,1 грн

Поліакриламід:

3 · 6,25 = 18,75 грн

Всього: 530,48 + 388,22 + 480 + 11927,1 + 18,75 = 13344,55 грн

На одиницю продукції: 13344,55 : 31920,8 = 0,42 грн

Визначимо загальну кількість енергетичних ресурсів:

Вода:

$$\frac{132{,}7 \cdot 31920{,}8}{1000} = 4236\ м^3$$

Електроенергія:

$$\frac{311 \cdot 31920{,}8}{1000} = 9927 \text{ кВт}$$

Холод:

$$\frac{1020 \cdot 31920{,}8}{1000} = 32559 \text{ Ккал}$$

Визначимо загальну вартість енергетичних ресурсів:

Вода:

4236 · 11,78 = 49900,08 грн

Електроенергія:

9927 · 1,14 = 11316,78 грн

Холод:

32559 · 0,57 = 18558,63 грн

Всього: 49900,08 + 11316,78 + 18558,63 = 79775,49 грн

На одиницю продукції: 79775,49 : 31920,8 = 2,49 грн

3. Визначення чисельності виробничих робітників та їх фонду заробітної плати

Баланс робочого часу одного робітника приймаємо:

365 днів – кількість календарних днів на рік;

10днів – кількість святкових днів на рік;

102 дня – кількість вихідних в рік;

60 днів – дні сезонних простоїв;

8 – кількість годин за зміну.

Знаходимо кількість робочих днів:

Б = 365 – (102 + 10 + 60) = 193 днів

Розраховуємо баланс робочого часу:

$Ф_д$ = 193 · 8 = 1544 годин

Планова чисельність основних робітників ($Ч_{о.р.}$) визначається трьома

методами: за трудомісткістю виробничої програми, за нормами обслуговування та за нормами виробітку.

Планова чисельність основних робітників цеху визначається за методом трудомісткості виробничої програми:

$$Ч_{о.р.} = \frac{T_{сум}}{Ф_д \cdot K_{вн}} \quad (2.1)$$

де $Т_{сум}$ – загальна трудомісткість всієї продукції, чол-год;

$Ф_д$ – дійсний фонд часу роботи одного робітника, годин;

$К_{вн}$ – середній коефіцієнт виконання норм, ($К_{вн}$ = 1).

Загальна трудомісткість всієї продукції знаходимо за формулою:

$$T_{сум} = H_т \cdot B \quad (2.2)$$

де $Н_т$ – нормативно-технологічна трудомісткість однієї продукції, чол-год;

В – планує мий обсяг готової продукції, дал.

Знаходимо трудомісткість всієї продукції:

$$T_{сум} = \frac{155 \cdot 31920{,}8}{1000} = 4948 \text{ чол-год}$$

Планова чисельність основних робітників цеху дорівнює:

$$Ч_{о.р.} = \frac{4948}{1544 \cdot 1} = 3 \text{ чол.}$$

4. Розрахунок фонду заробітної плати основних робочих цеху переробки винограду

На підприємстві використовують дві форми оплати праці: погодинну і відрядну. В цеху переробки винограду в умовах ПАТ «ДМК «Таврія»» використовують погодинну форму оплати праці.

Погодинна форма передбачає оплату праці залежно від відпрацьованого часу і рівня кваліфікації. Вона застосовується тоді, коли недоцільно нормувати роботи або вони взагалі не підлягають нормуванню. Погодинна форма ($З_{п.пог}$) обчислюється:

$$З_{тар} = Ф_д \cdot C_i \tag{2.3}$$

де $З_{тар}$ - сума заробітку, нарахованого за прямою погодинною системою оплати праці, грн.;

$Ф_д$ – фактично відпрацьований за рік час, год;

C_i – годинна тарифна ставка за розрядом робітника, грн..

$$З_{п.пог} = З_{тар} + Д \tag{2.4}$$

де Д – сума доплат за досягнення певних якісних показників, грн..

Сума доплат визначається:

$$Д = \frac{З_{тар} \cdot \%доплат}{100} \tag{2.5}$$

Для того щоб розрахувати основну заробітну плату потрібно знайти тарифну ставку четвертого та п’ятого розряду. Тарифні ставки інших розрядів (C_i) визначаються множенням тарифної ставки першого розряду (C_I) на тарифний коефіцієнт відповідного тарифного розряду (K_i):

$$C_i = C_I \bullet K_i \tag{2.6}$$

Знаходимо тарифну ставку третього, четвертого та п’ятого розряду:

$$C_3 = 5{,}74 \cdot 1{,}2 = 6{,}89 \text{ грн}$$

$$C_4 = 5{,}74 \cdot 1{,}33 = 7{,}62 \text{ грн}$$

$$C_5 = 5{,}74 \cdot 1{,}5 = 8{,}61 \text{ грн}$$

Знаходимо основну заробітну плату основних робітників третього, четвертого та п’ятого розряду:

$$З_{тар3} = 1544 \cdot 6{,}89 = 10638{,}16 \text{ грн.}$$

$$З_{тар4} = 1544 \cdot 7{,}62 = 11765{,}28 \text{ грн.}$$

$$З_{тар5} = 1544 \cdot 8{,}61 = 13293{,}84 \text{ грн}$$

Всього: 10638,16 + 11765,28 + 13293,84 = 35697,28 грн

На одиницю продукції: 35697,28 : 31920,8 = 1,12 грн

Знаходимо додаткову заробітну плату основних робітників третього, четвертого та п’ятого розряду:

$$Д_3 = \frac{10638{,}16 \cdot 20}{100} = 2127{,}63 \text{ грн}$$

$$Д_4 = \frac{11765{,}28 \cdot 30}{100} = 3529{,}58 \text{ грн}$$

$$Д_5 = \frac{13293{,}84 \cdot 40}{100} = 5317{,}54 \text{ грн}$$

Всього: 2127,63 + 3529,58 + 5317,54 = 10974,75 грн

На одиницю продукції: 10974,75 : 31920,8 = 0,34 грн

Фонд заробітної плати основних робітників цеху переробки винограду дорівнює:

$$Ф_{зп3} = 10638{,}16 + 2127{,}63 = 12765{,}79 \text{ грн}$$

$$Ф_{зп4} = 11765,28 + 3529,58 = 15294,86 \text{ грн}$$

$$Ф_{зп5} = 13293,84 + 5317,54 = 18611,38 \text{ грн}$$

Всього: 12765,79 + 15294,86 + 18611,38 = 46672,03 грн

5. Єдиний соціальний внесок здійснюються від фонду заробітної плати за відповідно встановленими відсотками

Платниками єдиного соціального внеску згідно законодавства України є: підприємства, установи та організації, не залежно від власності, виду діяльності та господарювання, які використовують працю фізичних осіб, у тому числі філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи зазначених підприємств, установ та організації, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами.

Єдиний соціальний внесок на заробітну плату становить (37,18%):

$$\frac{46672{,}03 \cdot 37{,}18}{100} = 17352{,}66 \text{ грн.}$$

На одиницю продукції:

17352,66 : 31920,8 = 0,54 грн.

6. Визначення комплексних умовно-постійних витрат

«Утримання та експлуатація обладнання»

$$\frac{35697{,}28 \cdot 111}{100} = 39623{,}98 \text{ грн.}$$

на одиницю продукції:

39623,98 : 31920,8 = 1,24 грн

«Загальновиробничі (цехові) витрати»

$$\frac{35697{,}28 \cdot 276}{100} = 98524{,}49 \text{ грн.}$$

на одиницю продукції:

$$98524{,}49 : 31920{,}8 = 3{,}08 \text{ грн}$$

«Загальногосподарські витрати»

$$\frac{35697{,}28 \cdot 330}{100} = 117801{,}02 \text{ грн.}$$

на одиницю продукції:

$$117801{,}02 : 31920{,}8 = 3{,}69 \text{ грн}$$

Позавиробничі витрати розраховуються відносно до виробничої собівартості (5,3%).

2.3 Калькуляція собівартості виноматеріалу для виробництва столового напівсухого білого вина

Кількість продукції - 31920,8 дал

Калькуляційна одиниця - 1 дал

Визначимо собівартість виноматеріалу для виробництва столового напівсухого білого вина таблиці 2.1

Таблиця 2.1 Калькуляція собівартості виноматеріалу для виробництва столового напівсухого білого вина

Статті калькуляції	Собівартість	
	Собівартість за одиницю продукції, грн	Всієї продукції, грн
1. Сировина	163,66	5224192,08
2. Допоміжні матеріали	0,42	13344,55
3. Енергія технологічна	2,49	79775,49
4. Основна заробітна плата	1,12	35697,28
5. Допоміжна заробітна плата	0,34	10974,75
6. Єдиний соціальний внесок на заробітну плату	0,54	17352,66
7.Утримання та експлуатація обладнання	1,24	39623,98
8. Загальновиробничі витрати	3,08	98524,49
Цехова собівартість	172,91	5519485,28
9. Загальногосподарські витрати	3,69	117801,02
Виробнича собівартість	176,60	5637286,3
10. Позавиробничі витрати	9,36	298776,17
Повна собівартість	185,96	5936062,47

При аналізі фактичної собівартості продукції, що випускається, виявленні резервів і економічного ефекту від її зниження використовується розрахунок по економічних чинниках. Економічні чинники як найповніші охоплюють всі елементи процесу виробництва - засобу, предмети праці і сама праця. Вони відображають основні напрями роботи колективів підприємств по зниженню собівартості: підвищення продуктивності праці, упровадження передової техніки і технології, краще використовування устаткування, здешевлення заготівки і краще використовування предметів праці, скорочення адміністративно-управлінських і інших накладних витрат, скорочення браку і ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

Додаток Б

2 ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО, ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ

2.1 Вихідні дані

Вихідні дані для розрахунків відображені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 Вихідні дані

Найменування показників	Одиниці виміру	Значення	Примітки
1.	2.	3.	4.
1 Асортимент продукції		Конфітюр полуничний	технологічна частина курсового проекту
2 Кількість продукції	туб	3268	технологічна частина курсового проекту
3 Ціна на сировину			
- полуниця	грн	10,50	закупівельні ціни
- цукор	грн	6,50	закупівельні ціни
4 Ціни на допоміжні матеріали			
- клей	грн	2,50	закупівельні ціни
- сода	грн	1,30	закупівельні ціни
5 Ціни на енергоресурси			
- вода	грн	15,61	тарифи на комунальні послуги
- електроенергія	грн	1,14	тарифи на комунальні послуги
- газ	грн	4,50	тарифи на комунальні послуги
6 Ціни на тару та тароматеріали			
- банка І-82-650	грн	2,75	закупівельні ціни
- кришка	грн	1,0	закупівельні ціни
- етикетка	грн	0,25	закупівельні ціни
6 Трудомісткість виготовлення (норма часу)	чол-годин	3,06	дані підприємства
7 Тарифні розряди, тарифні годинні ставки	грн	згідно розрядам	тарифна система
8 Додаткова заробітна плата, до основної заробітної плати	%	згідно розрядам	тарифна система
9 Єдиний соціальний внесок від заробітної плати	%	37,19	тарифна система
10 Утримання та експлуатація обладнання, до балансової вартості обладнання	%	111	методика розрахунку собівартості
11 Загальновиробничі (цехові) витрати, до основної заробітної плати виробників	%	156	методика розрахунку собівартості
12 Загальногосподарські витрати, до основної заробітної плати виробників	%	187	методика розрахунку собівартості
13 Позавиробничі витрати, до виробничої собівартості	%	7,3	методика розрахунку собівартості

Продовження таблиці 2.1

1.	2.	3.	4.
14 Рентабельність продукції	%	12	кон'юнктура ринку

2.2 Визначення витрат за статтями

У цьому підрозділі визначим вартість всіх витрат, які мали місце при виробництві продукції і відображені у технологічній частині проекту, а саме:

- витрати на сировину;
- тару та тароматеріали;
- витрати на допоміжні матеріали;
- витрати на енергоресурси;
- чисельність працюючих основних виробничих робітників;
- фонд заробітної плати виробничих робітників;
- відрахування на соціальні потреби від фонду заробітної плати;
- комплексні статті витрат.

1. Визначення витрат на сировину:

Визначимо загальну кількість сировини:

Полуниця:

$$257{,}09 \cdot 3268 = 840170 \text{ кг}$$

Цукор:

$$216{,}20 \cdot 3268 = 706542 \text{ кг}$$

Визначимо загальну вартість сировини:

Полуниця:

$$840170 \cdot 10{,}5 = 8821785 \text{ грн}$$

Цукор:

$$706542 \cdot 6{,}5 = 4592523 \text{ грн}$$

Всього: 8821785 + 4592523 = 13414308 грн

На одиницю продукції: 13414308 : 3268 = 4104,75 грн

2. Визначення витрат на тару та тароматеріали, допоміжні матеріали, енергоресур

Визначимо загальну вартість тари та тароматеріалів:

Банки:

$$1812329{,}6 \cdot 2{,}75 = 4983906{,}40 \text{ грн}$$

Кришки:

$$1803131{,}04 \cdot 1 = 1803131{,}04 \text{ грн}$$

Етикетки:

$$1831017{,}4 \cdot 0{,}25 = 457754{,}35 \text{ грн}$$

Всього: 4983906,40 + 1803131,04 + 457754,35 = 7244791,79 грн

На одиницю продукції: 7244791,79 : 3268 = 2216,89 грн

Визначимо загальну кількість допоміжних матеріалів:

Знаходимо загальну кількість клею:

(етикетки) х1 / 10 х 1000 (2.1)

$$\frac{1831017{,}4 \cdot 1}{10 \cdot 1000} = 183 \text{ кг}$$

Знаходимо загальну кількість соди:

(банок) х 6 / 1000 (2.2)

$$\frac{1812329{,}6 \cdot 6}{1000} = 10874 \text{ кг}$$

Визначимо загальну вартість допоміжних матеріалів:

Клей:

$$183 \cdot 2{,}50 = 457{,}50 \text{ грн}$$

Сода:

$$10874 \cdot 1{,}30 = 14136{,}20 \text{ грн}$$

Всього: 457,50 + 14136,20 = 14593,70 грн

На одиницю продукції: 14593,70 : 3268 = 4,47 грн

Визначимо загальну кількість енергетичних ресурсів:

Вода:

$$12 \cdot 3268 = 39216 \text{ м}^3$$

Електроенергія:

$$44{,}2 \cdot 3268 = 144446 \text{ кВт}$$

Газ:

$$0{,}79 \cdot 3268 = 2582 \text{ м}^3$$

Визначимо загальну вартість енергетичних ресурсів:

Вода:

$$39216 \cdot 15{,}61 = 612161{,}76 \text{ грн}$$

Електроенергія:

$$144446 \cdot 1{,}14 = 164668{,}44 \text{ грн}$$

Газ:

$$2582 \cdot 4{,}50 = 11619 \text{ грн}$$

Всього: 612161,76 + 164668,44 + 11619 = 788449,20 грн

На одиницю продукції: 788449,20 : 3268 = 241,26 грн

3. Визначення чисельності виробничих робітників та їх фонду заробітної плати

Баланс робочого часу одного робітника приймаємо:

365 днів – кількість календарних днів на рік;

10днів – кількість святкових днів на рік;

102 дня – кількість вихідних в рік;

60 днів – дні сезонних простоїв;

8 – кількість годин за зміну.

Знаходимо кількість робочих днів:

$$Б = 365 – (102 + 10 + 60) = 193 \text{ днів}$$

Розраховуємо баланс робочого часу:

$$Ф_д = 193 \cdot 8 = 1544 \text{ годин}$$

Планова чисельність основних робітників ($Ч_{о.р.}$) визначається трьома методами: за трудомісткістю виробничої програми, за нормами обслуговування та за нормами виробітку.

Планова чисельність основних робітників цеху визначається за методом трудомісткості виробничої програми:

$$Ч_{о.р.} = \frac{T_{сум}}{Ф_д \cdot K_{вн}} \qquad (2.3)$$

де $Т_{сум}$ – загальна трудомісткість всієї продукції, чол-год;

$Ф_д$ – дійсний фонд часу роботи одного робітника, годин;

$К_{вн}$ – середній коефіцієнт виконання норм, ($К_{вн}$ = 1).

Загальна трудомісткість всієї продукції знаходимо за формулою:

$$T_{сум} = H_m \cdot B \qquad (2.4)$$

де $Н_т$ – нормативно-технологічна трудомісткість однієї продукції, чол-год;

В – планує мий обсяг готової продукції, туб.

Знаходимо трудомісткість всієї продукції:

$$T_{сум} = 3268 \cdot 3{,}06 = 10000 \text{ чол-год}$$

Планова чисельність основних робітників цеху дорівнює:

$$Ч_{о.р.} = \frac{10000}{1544 \cdot 1} = 6 \text{ чол.}$$

Співвідношення чисельності працівників за розрядами:

II розряд – 30%

III розряд – 50%

IV розряд – 20%

II розряд – 2 чол

III розряд – 3 чол

IV розряд – 1 чол

4. Розрахунок фонду заробітної плати основних робочих цеху

На підприємстві використовують дві форми оплати праці: погодинну і відрядну. На підприємстві використовують погодинну форму оплати праці.

Погодинна форма передбачає оплату праці залежно від відпрацьованого часу і рівня кваліфікації. Вона застосовується тоді, коли недоцільно нормувати роботи або вони взагалі не підлягають нормуванню. Погодинна форма ($З_{п.пог}$) обчислюється:

$$З_{тар} = Ф_д \cdot C_i \qquad (2.5)$$

де $З_{тар}$ - сума заробітку, нарахованого за прямою погодинною системою оплати праці, грн.;

$Ф_д$ – фактично відпрацьований за рік час, год;

C_i – годинна тарифна ставка за розрядом робітника, грн..

$$З_{п.пог} = З_{тар} + Д \qquad (2.6)$$

де Д – сума доплат за досягнення певних якісних показників, грн..

Сума доплат визначається:

$$Д = \frac{З_{тар} \cdot \%доплат}{100} \qquad (2.7)$$

Для того щоб розрахувати основну заробітну плату потрібно знайти тарифну ставку другого, третього, четвертого розряду. Тарифні ставки інших розрядів (C_i) визначаються множенням тарифної ставки першого розряду (C_I) на тарифний коефіцієнт відповідного тарифного розряду (K_i):

$$C_i = C_I \bullet K_i \qquad (2.8)$$

Знаходимо тарифну ставку другого, третього, четвертого розряду:

$$C_2 = 5{,}74 \cdot 1{,}09 = 6{,}26 \text{ грн}$$

$$C_3 = 5{,}74 \cdot 1{,}2 = 6{,}89 \text{ грн}$$

$$C_4 = 5{,}74 \cdot 1{,}33 = 7{,}62 \text{ грн}$$

Знаходимо основну заробітну плату основних робітників другого, третього, четвертого розряду:

$$З_{тар2} = (1544 \cdot 6{,}26) \cdot 2 = 19330{,}88 \text{ грн}$$

$$З_{тар3} = (1544 \cdot 6{,}89) \cdot 3 = 31914{,}48 \text{грн.}$$

$$З_{тар4} = (1544 \cdot 7{,}62) \cdot 1 = 11765{,}28 \text{грн.}$$

Всього: 19330,88 + 31914,48 + 11765,28 = 63010,64 грн

На одиницю продукції: 63010,64 : 3268 = 19,28 грн

Знаходимо додаткову заробітну плату основних робітників другого, третього, четвертого розряду:

$$Д_2 = \frac{19330{,}88 \cdot 20}{100} = 3866{,}18 \text{ грн}$$

$$Д_3 = \frac{31914{,}48 \cdot 30}{100} = 9574{,}34_{грн}$$

$$Д_4 = \frac{11765{,}28 \cdot 40}{100} = 4706{,}11_{грн}$$

Всього: 3866,18 + 9574,34 + 4706,11 = 18146,63 грн

На одиницю продукції: 18146,63 : 3268 = 5,55 грн

Фонд заробітної плати основних робітників другого, третього, четвертого розряду цеху дорівнює:

$Ф_{зп2}$ = 19330,88 + 3866,18 = 23197,06 грн

$Ф_{зп3}$ = 31914,48 + 9574,34 = 41488,82 грн

$Ф_{зп4}$ = 11765,28 + 4706,11 = 16471,39 грн

Всього: 23197,06 + 41488,82 + 16471,39 = 81157,27 грн

5. Єдиний соціальний внесок здійснюються від фонду заробітної плати за відповідно встановленими відсотками

Платниками єдиного соціального внеску згідно законодавства України є: підприємства, установи та організації, не залежно від власності, виду діяльності та господарювання, які використовують працю фізичних осіб, у тому числі філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи зазначених підприємств, установ та організації, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами.

Єдиний соціальний внесок на заробітну плату становить (37,19%):

$$\frac{81157{,}27 \cdot 37{,}19}{100} = 30182{,}39_{грн.}$$

На одиницю продукції:

30182,39 : 3268 = 9,24 грн.

6. Визначення комплексних умовно-постійних витрат

«Утримання та експлуатація обладнання»

$$\frac{63010{,}64 \cdot 111}{100} = 69941{,}81_{грн.}$$

на одиницю продукції:

69941,81 : 3268 = 21,40 грн

«Загальновиробничі (цехові) витрати»

$$\frac{63010{,}64 \cdot 276}{100} = 173909{,}37 \text{ грн.}$$

на одиницю продукції:

173909,37 : 3268 = 53,21 грн

«Загальногосподарські витрати»

$$\frac{63010{,}64 \cdot 330}{100} = 207935{,}11 \text{ грн.}$$

на одиницю продукції:

207935,11 : 3268 = 63,63 грн

Позавиробничі витрати розраховуються відносно до виробничої собівартості (7,3%).

2.3 Калькуляція собівартості консерви «Конфітюр полуничний»

Кількість продукції - 3268 туб

Калькуляційна одиниця - 1 туб

Визначимо собівартість консерви «Конфітюр полуничний» в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 Калькуляція собівартості консерви «Конфітюр полуничний»

Статті калькуляції	Собівартість	
	Собівартість за одиницю продукції, грн	Всієї продукції, грн
1. Сировина	4104,75	13414308,00
2. Допоміжні матеріали	4,47	14593,70
3. Тара та тароматеріали	2216,89	7244791,79
4. Енергія технологічна	241,26	788449,20
5. Основна заробітна плата	19,28	63010,64
6. Допоміжна заробітна плата	5,55	18146,63
7. Єдиний соціальний внесок на заробітну плату	9,24	30182,39
8.Утримання та експлуатація обладнання	21,40	69941,81
9. Загальновиробничі витрати	53,21	173909,37

Цехова собівартість	6676,05	21817333,53
10. Загальногосподарські витрати	63,63	207935,11
Виробнича собівартість	6739,68	22025268,64
11. Позавиробничі витрати	491,99	1607844,61
Повна собівартість	7231,67	23633113,25

При аналізі фактичної собівартості продукції, що випускається, виявленні резервів і економічного ефекту від її зниження використовується розрахунок по економічних чинниках. Економічні чинники як найповніші охоплюють всі елементи процесу виробництва - засобу, предмети праці і сама праця. Вони відображають основні напрями роботи колективів підприємств по зниженню собівартості: підвищення продуктивності праці, упровадження передової техніки і технології, краще використовування устаткування, здешевлення заготівки і краще використовування предметів праці, скорочення адміністративно-управлінських і інших накладних витрат, скорочення браку і ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

2.4 Розрахунок виробничої програми

1. Визначення оптової діючої ціни підприємства за методом „витрати + прибуток”:

Оптова ціна виробника утворюється шляхом приєднання до повної собівартості продукції нормативного прибутку, тобто такого, що забезпечує підприємствам можливості розширеного виробництва в основному за рахунок власних коштів.

Розглядаючи склад оптових цін, варто мати на увазі, що додана вартість (заробітна плата, амортизація, прибуток), як частина знову створеної вартості в процесі виробництва товару і продовження виробництва в сфері обміну, реалізується не тільки у формі прибутку, але й у формі різних податків (податку на додану вартість, акцизного податку, мито й інших зборів і платежів, передбачених законодавством).

$$Ц = С + П \qquad (2.9)$$

де С – повна собівартість одиниці продукції, грн.;

П – величина прибутку в ціні, грн..

$$П = \frac{C \cdot P}{100} \qquad (2.10)$$

де Р – рентабельність або прибутковість продукції, % (за завданням).

$$П = \frac{7231{,}67 \cdot 12}{100} = 867{,}80 \text{ грн.}$$

$$Ц = 7231{,}67 + 867{,}80 = 8099{,}47 \text{ грн.}$$

2. Визначення виробничої програми

Виробництво і реалізація продукції для забезпечення потреб населення є метою діяльності підприємства, за умови, що підприємство одержує прибуток. Тому планування виробництва і реалізації продукції є основним розділом тактичного плану, на основі якого складається виробнича програма підприємства.

Отже, виробнича програма - це система адресних завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі, асортименті, відповідної якості і у встановлені терміни згідно з договорами поставок.

Показник готова продукція використовується для визначення витрат виробництва, фінансових результатів, показників ефективності діяльності підприємства.

Реалізована продукція – це продукція, що відвантажена та оплачена споживачами або кошти за яку мають надійти на розрахунковий рахунок підприємства в зазначений термін. До її обсягу включають вартість: готових виробів, напівфабрикатів власного виробництва, продукції для капітального

будівництва самого підприємства та його непромислових об’єктів.

Обсяг реалізованої продукції обчислюють за формулою:

$$РП(ТП) = В \cdot О_ц \qquad (2.11)$$

де В – обсяг виготовленої продукції, туб;

Оц – діючі оптові ціни підприємства, грн.

Розрахунок обсягу реалізованої продукції:

$$РП(ТП) = 3268 \cdot 8099{,}47 = 2646906{,}96 \text{ грн}$$